

Strípky Čriepky

Časopis Čechů, Moravanů, Slezanů a Slováků na Novém Zélandě

Číslo 11 (No.11)

Listopad 2008 (November 2008)

Ročník 19 (Vol. 19)

Postoloprty

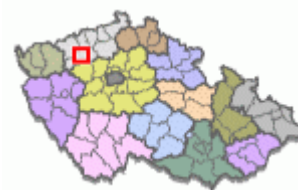
Střední Poohří, v němž město Postoloprty leží, přitahovalo odedávna lidskou pozornost svým mírným klimatem a bohatstvím úrodné půdy. Dokládají to četné archeologické nálezy kosterních pozůstatků a pravěkých nástrojů jak na území samotného města, tak v širším okolí podél řeky Ohře.

Dlouhou řadu pro nás převážně anonymních kmenů a etnik, která tímto územím postupně procházela, uzavírají v polovině 6. století noví přistěhovalci a budoucí trvalí obyvatelé - Slované. Tito zemědělci a zároveň schopní bojovníci s oblibou vyhledávali úrodné oblasti s dostatkem vody a není divu, že jejich pozornosti neunikla ani krajina kolem dnešních Postoloprty.

Jméno města je tedy velmi starého původu, jeho vznik a význam ovšem zůstává dosud nejasný. Podle jedné verze prý obyvatelé tehdejší vesnice "prtali postole", tedy spravovali boty podobně jako třeba ve Štítarech vyráběli specializovaní řemeslníci pro knížecí štíty. Druhý výklad vychází z latinského pojmenování zdejšího kláštera "Porta Apostolorum", z kterého měl přesmyčkou vzniknout dnešní název. Ať už je správná ta či ona domněnka, první písemně zaznamenaná podoba jména vsi (a zároveň první písemná zmínka o Postoloprtech vůbec) pochází z díla zmíněného kronikáře Kosmy a zní "Postolopirth".

O podobě vsi v Kosmově době se lze jen dohadovat. Hradiště Drahuš již neexistovalo a vesnice se zřejmě skládala z prostých dřevěných domků a

hospodářských stavení, seskupených kolem důležité zemské stezky do sousedního Saska. Na místě dnešního zámku postupně vyrůstal mohutný komplex budov nového stavebního typu, benediktinský klášter Brána Apoštolů (Porta Apostolorum) s kostelem Panny Marie. Je ironií osudu, že tento církevní ústav, ve své době jeden z nejbohatších a také nejvýstavnějších v celé zemi, zmizel téměř beze stopy a jedinou opravdu dobře známou událostí dlouhých klášterních dějin je až jeho zánik. Svým významem ale zcela zastínil ves, u níž stál, takže z dnešního hlediska jsou dějiny Postoloprty až do počátku 15. století vlastně dějinami kláštera.

Dobu založení kláštera nelze přesně určit. Pravděpodobně spadá do období před koncem 11. století, neboť kronika tzv. mnicha sázavského hovoří k roku 1147 o smrti již pátého postoloprtského opata Jistislava. Mateřským konventem, odkud do Postoloprty přišli první mniši, byla Sázava u Kutné Hory.

Smrt krále Václava IV. v srpnu roku 1419 znamenala pád poslední hráze proti sílícímu neklidu a revolučním náladám. Faktické bezvládní a neustálé násilné střety poskytovaly mnoho možností k obohacení i k vyřizování účtů a jednou z četných obětí neklidné doby se stal i postoloprtský klášter. Opat prozíravě včas společně s mnichy a největšími cennostmi uprchl a obranu opevněného konventu přenechal profesionálním žoldněrům. V květnu roku

Zleva: Kostel Nanebevzetí Panny Marie, Radnice

1420 k jeho hradbám přitáhlo velké vojsko složené z měšťanů a obyvatel Žatce, Loun, Slaného a okolních vesnic začalo s obléháním.

Po zničení kláštera si dobyvatelé dělili kořist, především rozsáhlý pozemkový majetek. Postoloprty s celou řadou dalších vsí připadly městu Louny, které si v této pohnuté době z násilím zabíraných vesnic vybudovalo rozsáhlé panství. Postavení obyvatel Postoloprty se příliš nezměnilo, pouze místo kláštera nyní měli jako vrchnost královské město.

Doba velkého rozmachu vrchnostenských statků přinesla podstatnou změnu okolní krajiny, především díky melioračním pracím a zakládání velkých rybníků. Největšími vodními díly byly rybníky a odvodňovací kanály v Počeradech, Malnicích a u Lenešic, jejichž stavba trvala dvě desetiletí. Jako podpora pro rostoucí provoz na cestě na Chomutov řeku Ohře překlenul nový most a nový vzhled získal i prostor bývalého kláštera. Pravděpodobně na základech staršího farního kostela sv. Ondřeje tu vznikl pozdně gotický kostel zasvěcený sv. Františku, doplněný velkou věží a sanktusníkovou věžičkou. O něco později, v roce 1515, siluetu městečka obohatila další dominanta, děkanský chrám zasvěcený Nejsvětější Trojici. Bohatnoucí majitelé potřebovali odpovídající sídlo, a to jim mohla poskytnout jediná stavba typická pro menší feudály - tvrz. Postavil ji počátkem 16. století Šebestián z Weitmile na místě dnešního zámku a jeho potomci ji postupně rozšiřovali.

"Weitmilovské" 16. století je v Postoloprtech také obdobím rozvoje hospodářství a rychlého vzestupu řemesel, vznikají zde cechy ševců, truhlářů, bednářů, kolářů, kovářů, pekařů a krejčích. Panský dvůr obhospodařoval rozsáhlé polnosti a vrchnosti plynuly nemalé zisky i z vaření piva v místním pivovaru. Stejně jako na celém Lounsku, i zde se v této době ve velkém vysazují nové vinice, dávající bohaté výnosy, a rozsáhlé ovocné sady.

Příchod Schwarzenberků, jednoho z nejmocnějších a nejbohatších rodů doby, přinesl s sebou také rozmach oblíbeného šlechtického "sportu" - lovu zvěře. Již dřívější vrchnosti zřídily u zámku bažantnice a bez hluchých lovů se neobešlo žádné společenské setkání či politické jednání Sinzendorfů ani Weitmilů, ovšem schwarzenberská pečlivost vnesla do myslivosti pevná pravidla a řád. Kromě úprav a rozšiřování bažantnice a ohrad pro jednotlivé druhy zvěře kníže osobně vydával podrobné příkazy ohledně odstřelu škodné, odchytu zajíců a podobně. Péče o zvěř se vrchnosti vyplácela,

jak dokládají zprávy o odstřelu několika tisíců zajíců v jediné lovecké sezóně. Honitba pochopitelně nelákala jen šlechtice, ale i sedláky z okolí, na jejichž pytláctví si správní úředníci často vrchnosti stěžovali, a snadno dostupná zvěř přitahovala i vojska procházející panstvím. Přesto si postoloprtské hony získaly takovou proslulost, že o ně projevil zájem i vyhnaný francouzský král Karel X., který zde v roce 1833 strávil tři dny. Nedlouho poté, v polovině 19. století, zájem o nákladné udržování bažantnic a obory upadl a to znamenalo i konec zdejších honů.

Po delším období klidného rozvoje zasáhla Postoloprty opět nemilosrdná válka. Po smrti císaře Karla VI. v roce 1740 se proti jeho dceři Marii Terezií postavil pruský král Fridrich II. a zaútočil na české země. Postoloprty se kvůli své poloze u důležité silnice staly opět místem častých průchodů spojeneckých i nepřátelských armád, jejichž důsledky pro místní obyvatelstvo se příliš nelišily. Vojáci obvykle žili z toho, co v místě tábora mohli získat (v horším případě naloupit) a obyvatelé tak kromě placení za "ochranu" či výpalného museli snášet časté řádění soldatesky.

Nejprve se zde v roce 1742 utábořilo 300 francouzských rejtářů, následovaných oddíly saského hraběte z Cosel. Přímého nepřátelského útoku zůstalo zatím panství ušetřeno, ale přesto byla nálada obyvatel jednoznačně protiválečná. Dosvědčuje to skutečnost, že na neustálé naléhání císařské posádky v Mostě, aby z Postoloprty

přišli na pomoc měšťané a sedláci vyzbrojení třeba jen vidlemi, se naprostá většina odvolala na nedostatek zbraní a výcviku a na cestu se vydalo pouze šest chabě ozbrojených měšťanů. V následujících letech války procházející oddíly obou stran vyžadovaly neustále peníze, seno pro koně a obilí, takže panství se finančně zcela vyčerpalo. Po uzavření míru v roce 1745 se ale poměry rychle uklidnily a zlepšená ekonomická situace umožnila další výstavbu městečka.

Ani doba míru ale neznamenala konec starostí. Nový způsob boje, vyžadující rychlé přesuny velkého množství vojska, donutil stát ke stavbě nových silnic s pevným povrchem. Vzhledem k vyčerpání pokladny válkou se stát snažil co největší část nákladů přesunout na vrchnosti a ty zase dále na své poddané. Výsledkem byla kromě zvýšených daní povinnost obyvatel dopravovat povozy a vlastní silou ke stavbě potřebný šterk, kameny a podobně. Takzvaná lipská silnice, důležitá trasa spojující Prahu s Lipskem, vedla od

Loun přes Postoloprty dále na Chomutov a tento úsek se stavěl v letech 1753 až 1757.

Revoluční rok 1848 přinesl celou řadu novinek, které zásadně změnily dosavadní společnost. Pro postoloprtské měšťany bylo nejdůležitější úplné zrušení poddanství a s tím související konec vrchnostenské správy, nahrazené obecní samosprávou. Postoloprty se v roce 1855 staly centrem nově vytvořeného politického a soudního okresu, který zahrnoval přibližně oblast bývalého schwarzenberského panství. Tato reforma se ale příliš neosvědčila, takže politický okres již v roce 1868 zanikl a jeho kompetence převzalo okresní hejtmánství v Žatci, zatímco soud v Postoloprtech zůstal. Blízkost větších měst Žatce a Loun stále výrazněji brzdila snahy postoloprtských radní o rychlé pozvednutí obce a nedostatek financí zpomaloval či zcela odsouval velkorysé stavební plány. Na odporu města Žatce ztroskotal projekt velkého chmelného trhu, neutěšený stav obecní pokladny zcela znemožnil stavbu nemocnice a dalších potřebných zařízení. Přesto se některé důležité záměry podařilo realizovat a období 2. poloviny 19. století bylo dobou rychlého růstu městečka, počet obyvatel se během půlstoletí více než zdvojnásobil.

Potřeba vzdělání většího počtu dětí vedla v roce 1851 k založení triviální školy o dvou třídách, rozšířené podle potřeby na čtyřtřídní a později doplněné zemědělskou pokračovací školou. Koncem století přibyla ještě škola měšťanská. Radní se soustředili i na péči o vzhled obce a od roku 1863 se začalo s dlážděním, nejprve na náměstí. Bývalá panská bažantnice, do té doby nepřístupná, se stala veřejným parkem a oblíbeným místem odpočinku. Zdravotní důvody si v roce 1870 vyžádaly zřízení nového velkého hřbitova s kaplí mimo městský areál a na místě staršího pohřebiště po několika letech vyrostl další park. Důležitým podnětem pro rozvoj ekonomiky bylo otevření městské spořitelny v roce 1878, která podporovala místní drobné živnostníky. Náléhavou otázkou odstraňování odpadních vod vyřešila podzemní kanalizace, dokončená v roce 1889. Horší byla situace se zásobováním pitnou vodou, jejíž nedostatek vedl k užívání nevhodné vody ze studní a řešení nepřinesly ani pokusy o čerpání z velkých hloubek pomocí artéských studní. Teprve koncem století byl postaven vodovod z Vidovle, kde průzkum odhalil vydatné prameny kvalitní vody. Spojení s okolními obcemi podstatně zlepšila železnice, která v roce 1895 zapojila Postoloprty do traťového úseku Louny - Postoloprty a postupně dospěla až do

Chomutova. Vzrostlé sebevědomí městské rady se projevilo stavbou nové radnice s hranolovou věží, která po dokončení podle plánů A. Dauta v roce 1902 nahradila provizorní radniční dům. Stará barokní radnice totiž už od poloviny 19. století sloužila potřebám okresního soudu a prostředky k výstavbě nové městu dosud scházely. V novostavbě byla kromě městského úřadu umístěna i spořitelna a místní policejní stanice. Koncem století se v Postoloprtech objevily první technické novinky, založené na využití elektřiny. Rozruch vzbudilo především zavedení telefonu a elektrického osvětlení města, první veřejná telefonní stanice zde začala fungovat v roce 1900.

První světová válka přinesla zpomalení rozvoje města a nepříznivá hospodářská situace se projevila především zastavením dosavadních stavebních aktivit.

Napjatá doba vyostřila i vztahy mezi Čechy a Němci, kteří vlivem příchodu chudších obyvatel z okolních českých vesnic postupně ztráceli absolutní převahu. Koniec války a rozpad Rakousko-Uherska v roce 1918 způsobil vyhrocení sporů, které se dosud odehrávaly spíše v rovině kulturního a hospodářského soupeření. Po převratu v říjnu téhož roku se německá většina v zastupitelstvu přihlásila do zamýšlené samostatné provincie Deutschböhmen a němečtí obyvatelé dávali najevo svou nechuť k vznikajícímu československému státu, ale místní vojenská posádka zůstala neutrální a po příchodu prvních jednotek československého vojska se bez odporu rozešla. Obsazení se neobešlo bez krátké přestřelky, která si ale nevyžádala žádné životy a po zajištění Žatce českými oddíly v prosinci 1918 nastal i v Postoloprtech klid. Národnostní otázka ovšem zůstala

bodem sváru po celou dobu existence první republiky a zejména ve třicátých letech se vyhroutil do podoby násilných střetů.

Každodenní život částečně omezoval vypjatou nacionální nesnášenlivost, protože soužití v jednom městě nutilo Čechy i Němce ke spolupráci a kompromisům. Nástup nacismu v sousedním Německu a následný rychlý rozmach henleinovského hnutí ve druhé polovině 30. let ale vedly k obnovení národnostních třenic a od roku 1937, ve kterém Postoloprty navštívil vůdce sudetoněmecké strany K. Henlein, docházelo k neustálým vzájemným sporům i násilným střetům. Po odstoupení pohraničních oblastí Československa po mnichovské dohodě v roce 1938 se město stalo součástí německé Třetí říše. Na silnici k Lounům, kudy probíhala státní hranice mezi Německem a Protektorátem Čechy a Morava, vznikla celnice s hraniční závorou.

převzato z www.postoloprty.cz